

Ce este deosebit de important la începutul vieții duhovnicești

*Orice grijă de cer, dacă nu este însuflețită de pocăință,
este moartă, neadevărată.*

Sf. Ignatie Briancianinov¹

*Greșelile cine le va pricepe?
De cele ascunse ale mele curățește-mă.*

Psalmul 18

Cine a citit cu atenție îndrumările Sfinților Părinți ai Bisericii, acela, fără doar și poate, a observat că în aceste învățături se vorbește mai mult despre pocăință, despre smernie, despre plânsul în fața lui Dumnezeu pentru păcatele proprii. Despre aceasta s-a scris atât de mult, că aproape în fiecare carte patristică poți găsi o astfel de îndrumare. Dar, oricât de straniu ar părea, în timpul nostru este omisă mai mult decât orice, denaturată și încălcată de creș-

¹Sf. Ignatie Briancianinov, *Scrisori către diferite persoane*, Scrisoarea a 33-a.

tini tocmai această învățătură, această lege dintre cele mai importante ale vieții duhovnicești. Și nu întâmplător!

Pe măsură ce acest veac se îndreaptă spre cumplitul său sfârșit, se apropie timpurile apostaziei generale, a înșelării lumii de către diavol și a împătimirii generale, oamenii se afundă tot mai adânc în patimi, în păcate și răătăcirii. Prima dintre bolile acestui veac – mândria – își ridică cel mai sus capul. Apostolul Pavel¹ a spus că în vremurile din urmă oamenii vor fi iubitori de sine, iubitori de argint, mândri, lăudăroși, trufași, hulitori, neascultători de părinți, nemulțumitori, fără cucernicie, neînduplecați, clevetitori, neînfrânați, cruzi, obraznici, îngâmfați, iubitori mai mult de plăceri decât iubitori de Dumnezeu, având înfățișarea credinței, dar tăgăduind puterea ei etc. Astăzi fiecare duhovnic care se străduie să le ajute credincioșilor ce vin la dânsul, să le tămăduiască bolile sufletești, știe cât de complexă este lucrarea aceasta, cum s-au cuibărit aceste boli în sufletul oamenilor, cum toți de la mic la mare sunt profund afectați de mândria nebună, de slava deșartă, de iubirea de sine, cât sunt de aroganți, de supărăcioși, cât sunt de încăpățânați, de nesupuși, de neascultători, de neîncrezători. În viața duhovnicească acest lucru este foarte grav. Astăzi foarte rar se încredințează cineva îndrumătorului său; fiecare urmează rațiunii sale, iar duhovni-

¹II Timotei 3.

cului i se adresează doar de formă, pentru că așa se cuvine, însă în realitate își pune toată încrederea doar în sine. În genere, tabloul vieții duhovnicești este astăzi foarte sărac; dacă vreunul dintre părinții din vechime s-ar uita asupra lui cu privirea sa curată, cu siguranță n-ar suporta această vedere și ar plânge cu amar pentru sufletele noastre. (Sfântul Pahomie cel Mare, care a trăit în secolul al IV-lea, a avut o vedenie de la Dumnezeu despre felul cum vor trăi ultimii dintre monahi, iar după aceasta el a plâns mult timp, s-a întristat, refuzând chiar să mănânce¹.) Dar noi parcă ne-am obișnuit cu această situație, parcă nici nu vedem acest dezastru. Multe patimi se întâlnesc în mediul creștin, iar oamenii le percep ca fiind inofensive și chiar amuzante, nimeni nu se sperie de ele, nu le combate, deși multe din aceste „năzbâtii”ucid sufletul și seamănă moarte duhovnicească în jurul celor care sunt stăpâniți de ele, iar pe deasupra îi infectează și pe alții cu acestea.

Diă cauza unei astfel de situații dezastruoase – din cauza lepădării învățaturii drepte a Părinților Bisericii, din cauza lipsei unor învățători drepti ai pocăinței, din cauza lipsei unei priviri pastorale atente și experimentate asupra credincioșilor – are loc abaterea păgubitoare de la calea mântuirii. Aceasta, întrucât creștinii pierd (sau nu găsesc) duhul drept al pocăinței, privirea co-

¹ A se vedea *Viața Cuviosului Pahomie*, la data de 15 mai.

rectă asupra propriei păcătoșenii, asupra căderii proprii. Este mai simplu să ne prefacem că nu vedem bine cine suntem noi, în ce relație suntem cu Dumnezeu, cum suntem în fața Lui, să vedem măreția Lui și să cunoaștem urâtenia noastră.

Ortodoxia ne oferă o viziune a acestui fapt. Însuși acest nume sfânt vorbește despre multe: a slăvi drept pe Dumnezeu, adică corect, a conștientiza corect măreția, slava lui Dumnezeu, a da slavă cu vrednicie acestei măreții, a-L slăvi pe Atotțiitorul, pe Creatorul cerului și al pământului, al celor văzute și nevăzute; dar această cunoaștere o putem avea doar dacă vom conștientiza căderea noastră proprie, nimicnicia, nevrednicia și cu frică vom rosti numele lui Dumnezeu. Să-L preamărim neîncetat pe Dumnezeu și să ne smerim neîncetat pe noi înșine – iată ce este Ortodoxia!

Dacă nu ne vom înăbuși mândria din suflet și dacă nu o vom călca, așa cum în icoană Arhanghelul Mihail zdrobește șarpele – pe satana (expresia Sfântului Teofan Zăvorâtul), ea va încerca să ne deformeze vederea corectă asupra sinelui și ne va prezenta căderea ca pe ceva mai puțin grav, iar calitățile noastre mai frumoase decât sunt în realitate. De aici și deformarea vederii duhovnicești: ochiul nostru devine întunecat, iar sufletul este cuprins de întuneric. Câte necazuri încep de la aceasta! Dacă am privi atent la învățătura fiecărui eretic sau schismatic, atunci

am putea vedea că este plină de greșeli în ceea ce privește pocăința, modul în care Dumnezeu privește asupra inimilor noastre și cât de exigent este față de noi. Catolicii gândesc că se pot mântui doar prin fapte exterioare, crezând că își pot primi mântuirea fără curățirea adâncului inimilor; protestanții, dimpotrivă, consideră că este suficientă credința, iar faptele de pocăință nu sunt necesare, că păcatele noastre sunt răscumpărate de Iisus Hristos pe cruce și trebuie doar să crezi și să îți mărturisești credința prin cuvânt. În acest fel se tot înmulțesc abaterile de la înțelegerea adevărată a ceea ce suntem noi, a cum trebuie să trăim ca să primim mila lui Dumnezeu, a ceea ce este necesar pentru mântuire.

Calea vieții duhovnicești este neobișnuit de grea. Se știe, nu este simplu să înveți pictura sau muzica, pentru aceasta fiind necesare multe eforturi, multe cunoștințe, mult exercițiu; în plus, în artă multe deprinderi se dezvoltă oarecum intuitiv, fiind chiar imposibil să le exprimi clar sau să le pătrunzi cu rațiunea. În plus, multe depind și de dascăli, de școală. Dar viața duhovnicească nu este oare mai complexă, nu este oare mai tainică? Aici totul este o mare taină, aici aproape totul este invizibil. Doar ea este știința științelor, arta artelor! Cum poți să te arunci în viața duhovnicească cu fierbințeală, încrezut în sine, după o chemare tulbure a sufletului, să te încredințezi unor sentimente necunoscute, să ju-

deci despre mișcările lăuntrice și dispozițiile tale lăuntrice numai după gustul pe care ele îl produc în interior? În viața duhovnicească pericolele sunt mai mari, aici poți pierde nu numele și poziția, ca în exersarea artelor, ci însăși veșnicia, viața. Aici intervin cu putere duhurile rele – și în interiorul nostru, și în afară; aici pe cel care merge îl întâmpină pe cale viclenia vrăjmașilor, viclenie după viclenie, cursă după cursă. Și iată un tablou trist: marea mulțime a creștinilor înșelați, unii dintre ei își ies din minți, săvârșesc fapte îngrozitoare, învață, propovăduiesc absurditatea. Din moment ce învățătura adevărată, patristică, ortodoxă, smerită a început să fie denaturată și chiar uitată, înșelarea ia acum forma unei situații normale, a admirației, a înfierbântării, a fanatismului, întemeiate pe amăgire de sine, receptată ca acțiune a harului, considerată „renăscătoare a credinței”, începutul „noii ere”.